

DE NYA BETYGSKRITERIERNA

- VAD HAR ÄNDRATS OCH HUR UNDVIKER DU
ATT STÄLLA FÖR HÖGA KRAV PÅ DINA ELEVER?

Jonathan Wedman

**Fil. dr i Beteendevetenskapliga mätningar
Excellent lärare**

UMEÅ UNIVERSITET

KOMMENTARER TILL
ALLMÄNNA RÅD

Betyg och prövning

Kommentarer till Skolverkets allmänna råd
om betyg och prövning

Skolverket

UPPLÄGGET

- Sammantagen bedömning
- Tre upplägg att hålla koll på
  - Kompensatorisk
  - Icke-kompensatorisk
  - I viss utsträckning kompensatorisk
- Hur ”sammantagen bedömning” påverkar lärares kontinuerliga bedömningspraktik
- Så undviker du att ställa för höga krav på dina elever
  - (...och minskar arbetsbördan för dig själv)

SAMMANTAGEN BEDÖMNING

UMEÅ UNIVERSITET

SAMMANTAGEN BEDÖMNING

”Syftet med att göra en *sammantagen bedömning* är att komma fram till det betyg som **bäst** motsvarar elevens kunskaper.”

”En sammantagen bedömning handlar om att läraren analyserar *både* hur elevens kunskaper förhåller sig till betygskriteriernas **delar** och vilket betyg som **helheten** indikerar.”

Styrkan med att fokusera på delar är att läraren då **kartlägger och bedömer elevens kunskaper med en hög detaljnivå i relation till betygskriterierna**. Bedömning av helheten lämpar sig däremot väl för att **sammanfatta kunskapsnivån**” (s. 39)

OLIKA FÖR OLIKA NIVÅER

BETYGET E

- ”För **betyget E** ... måste elevens kunskaper motsvara **samtliga delar** av betygskriterierna för betyget E ... . En förutsättning för att betygen D–A ska komma i fråga är att elevens kunskaper motsvarar samtliga delar av betygskriterierna för E. ” (s. 37)
  - Samtliga delar = **Icke-kompensatorisk** bedömning
  - **Inte** möjligt att kompensera svagare kunskaper mot starkare.

OLIKA FÖR OLIKA NIVÅER

BETYGEN C–A (D–A)

- ”För **betygen C respektive A** behöver elevens kunskaper **inte** motsvara samtliga delar i betygskriterierna, utan läraren sätter det betyg som *sammantaget* bäst motsvarar elevens kunskaper.” (s. 37)
  - Inte samtliga delar = **Kompensatorisk** bedömning
  - Möjligt att *i viss utsträckning* kompensera svagare kunskaper mot starkare.

KOMPENSATORISK BEDÖMNING?

UMEÅ UNIVERSITET

KOMPENSATORISK

Tillåter att styrkor på en viss del av provet väger upp svagheter på en annan del

//Baserat på Haladyna & Hess, 1999, ss. 134–135 och Skolverket, 2022, s. 39

- Prov med 20 poäng
  - 10 poäng kopplade till ett innehåll
  - 10 poäng kopplade till ett annat innehåll
  - Så länge eleven tar **14 poäng totalt** så ger det stöd åt måluppfyllelse på E-nivå.
    - 7p från ena innehållet, 7p från det andra = E-nivå
    - **4p från ena innehållet, 10p från det andra = E-nivå**

ICKE-KOMPENSATORISK

Tillåter **inte** att styrkor på en viss del av provet väger upp svagheter på en annan del

//Baserat på Haladyna & Hess, 1999, ss. 134–135 och Skolverket, 2022, s. 39

- Prov med 20 poäng
  - 10 poäng kopplade till ett innehåll
  - 10 poäng kopplade till ett annat innehåll
  - Så länge eleven tar 14 poäng **varav** minst 6p från varje innehåll så ger det stöd åt måluppfyllelse på E-nivå.
    - 7p från ena innehållet, 7p från det andra = E-nivå
    - 4p från ena innehållet, 10p från det andra = När **ej** upp till E-nivå

I VISS UTSTRÄCKNING KOMPENSATORISK

”Styrkor inom ett *mindre område* får **inte** höja betyget i samma utsträckning som om det gällt ett *mer väsentligt*. Den sammantagna bedömningen ger därmed möjlighet att **i viss utsträckning** kompensera svagare kunskaper mot starkare inom spannet mellan betygen A och D.”

//Skolverket, 2022, s. 39

- Samlat betygsunderlag
  - Underlag från område **1** (mer väsentligt)
  - Underlag från område **2** (mindre område)
  - Underlag från område **3** (mindre område, kanske mycket mindre?)
- Elev med profil (**1A / 2A / 3C**) kanske får A
- Elev med profil (**1C / 2A / 3A**) kanske får B

HUR "SAMMANTAGEN BEDÖMNING" PÅVERKAR PROV

UMEÅ UNIVERSITET

VAD ÄR ETT PROV?

Prov används synonymt med *bedömningsituation* i skolan.

(*Prov* är ett samlingsnamn för de examinationsformer som används för att samla in bedömningsunderlag inför examination.

”En situation där syftet dels är att eleven uppvisar någon typ av prestation som en lärare kan observera

VAD ÄR ETT PROV?

Prov används synonymt med *bedömningsituation* i skolan.

(*Prov* är ett samlingsnamn för de examinationsformer som används för att samla in bedömningsunderlag inför examination.

”En situation där syftet dels är att eleven uppvisar någon typ av prestation som en lärare kan observera, och där syftet dels är att läraren ska fälla ett värderade omdöme om denna elevprestation.

VAD ÄR ETT PROV?

Prov används synonymt med *bedömningsituation* i skolan.

(*Prov* är ett samlingsnamn för de examinationsformer som används för att samla in bedömningsunderlag inför examination.

”En situation där syftet dels är att eleven uppvisar någon typ av prestation som en lärare kan observera, och där syftet dels är att läraren ska fälla ett värderade omdöme om denna elevprestation. Vid summativ bedömning värderas prestationen i förhållande till kursens eller ämnets betygskriterier

VAD ÄR ETT PROV?

Prov används synonymt med *bedömningsituation* i skolan.

(*Prov* är ett samlingsnamn för de examinationsformer som används för att samla in bedömningsunderlag inför examination.

”En situation där syftet dels är att eleven uppvisar någon typ av prestation som en lärare kan observera, och där syftet dels är att läraren ska fälla ett värderade omdöme om denna elevprestation. Vid summativ bedömning värderas prestationen i förhållande till kursens eller ämnets betygskriterier, vilka har tolkats av läraren och konkretiserats i ett facit eller en bedömningsanvisning.”

NÄR ICKE-KOMPENSATORISK BEDÖMNING?

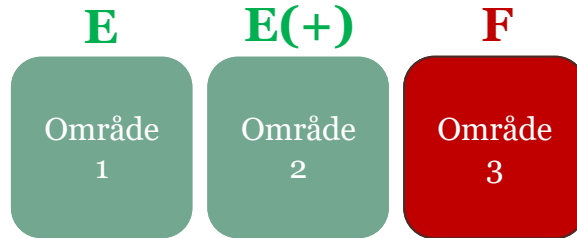
- När provet omfattar måluppfyllelse på E-nivå **och** mer än en del av betygskriterierna ingår.
  - T.ex: Två eller flera uppsättningar progressionsuttryck
    - Eleven visar [E/C/A] kunskaper på ett [E/C/A] sätt.
  - T.ex.: Två eller flera ämnesområden/”dimensioner”
    - ”...olika tekniker, verktyg och material...”
    - ”...utifrån ekologiska, sociala och ekonomiska perspektiv.”
    - ”...som kan påverka privatekonomi och konsumtionsval.”
- Som ovan men även för **C-nivå** om progressionsuttrycket är detsamma för både E och C.
  - Eleven kommenterar något [**på ett enkelt sätt/på ett enkelt sätt/översiktligt**]

VAD HÄNDER OM MAN GÖR FEL?

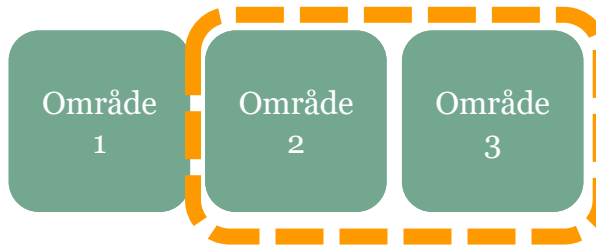
Elevens *faktiska*
kunskaper

= Betyget **F**

Läraren bedömer
kompensatoriskt

= Betyget **E**

NÄR KOMPENSATORISK BEDÖMNING?

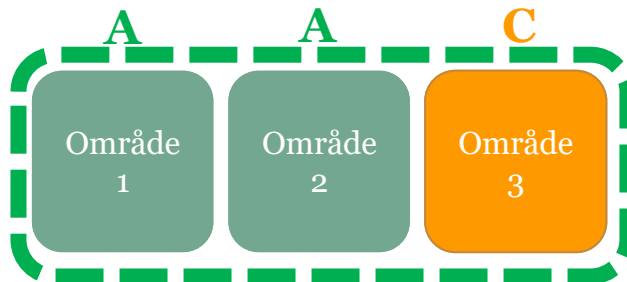
- När provet **inte** omfattar måluppfyllelse på E-nivå
  - T.ex. ”C–A-prov” (förutom undantaget med dubbletter)
- När provet bara omfattar en enskild del av betygskriterierna.
  - En uppsättning progressionsuttryck och ett ämnesområde.

VAD HÄNDER OM MAN GÖR FEL?

Eleven *faktiska*
kunskaper

= Betyget **A**

Läraren bedömer
icke-kompensatoriskt

= Betyget **B**

UMEÅ UNIVERSITET

LATHUND VID BEDÖMNING

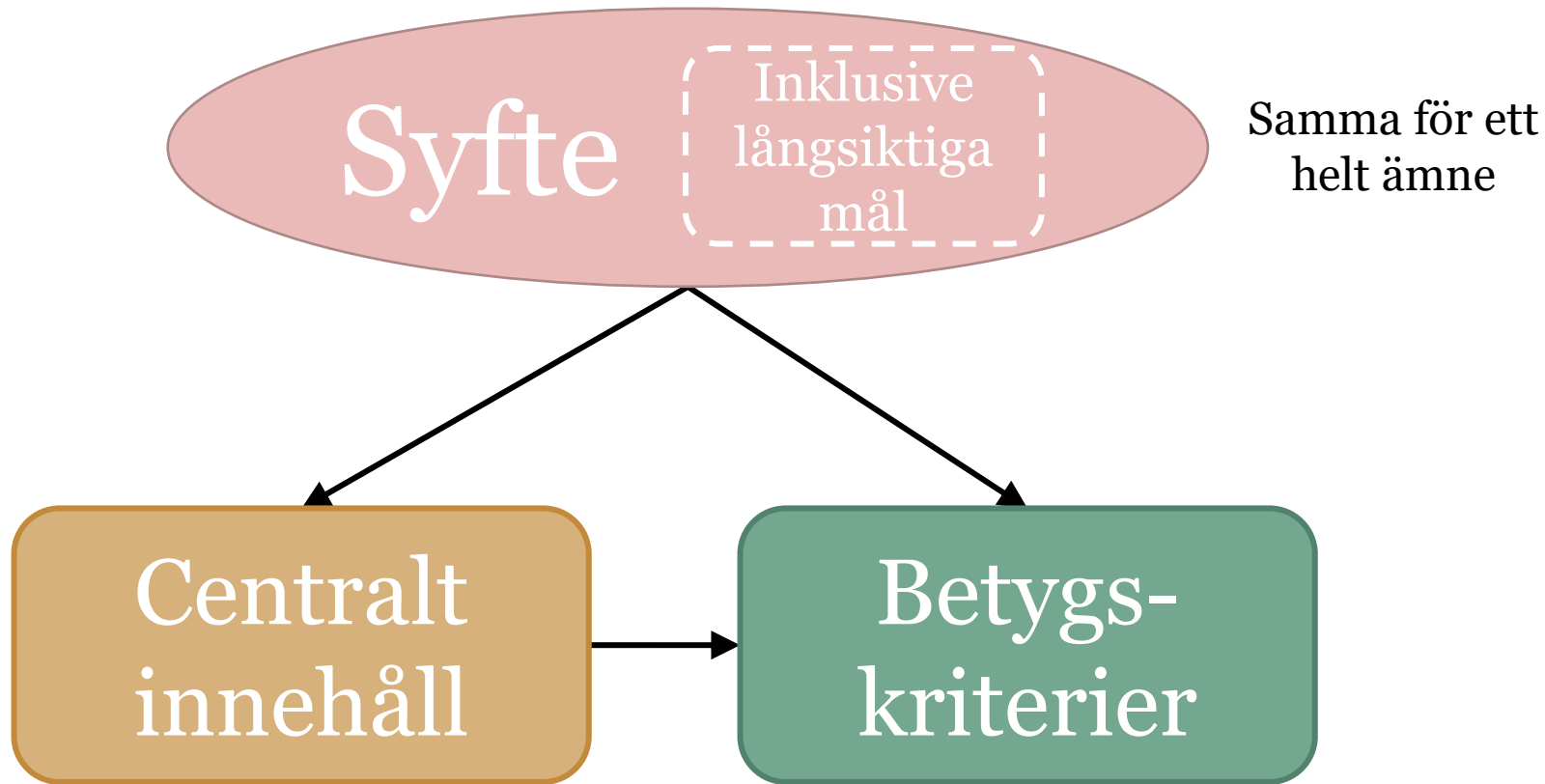
1. Hur många delar av betygskriterierna ingår?
  1. Om 1: Valfritt
  2. Om fler än 1:
    1. Icke-kompensatorisk om E ingår
    2. Kompensatoriskt om endast C–A ingår.
      1. Kom ihåg undantaget vid dubletter för E och C.

HUR UNDVIKER DU ATT STÄLLA FÖR HÖGA KRAV?

UMEÅ UNIVERSITET

Nivå-anpassade: 1-3 / 4-6 / 7-9 / varje kurs inom ett ämne

Lita på Skolverket

UMEÅ UNIVERSITET

FÖR HÖGA ELLER FELAKTIGA KRAV

Betygskriterierna: Eleven *beskriver*...
(Blooms reviderade taxonomi: Minnas, oavsett E/C/A)

- Prov: ”**Beskriv och förklara**...”
  - När Skolverket vill ha *förklaring*: ”Eleven förklarar/redogör...”
  - Eller: (”I beskrivningarna förklarar eleven samband mellan...”)
- Prov: ”**Beskriv och ge exempel på**...”
  - När Skolverket vill ha *exempel*: ”Eleven ger exempel/förslag...”
- Prov: ”**Sammanfatta det viktigaste**...”
  - När Skolverket vill ha *sammanfattning*: ”Eleven sammanfattar...”

FÖR HÖGA ELLER FELAKTIGA KRAV

Betygskriterierna: Eleven *redogör*...
(Blooms reviderade taxonomi: Minnas eller Förklara; E/C/A)

- Prov: ”Beskriv/Förklara och ge exempel på...”
  - När Skolverket vill ha *exempel*: ”Eleven ger exempel/förslag...”
- Prov: ”Beskriv/Förklara och analysera...”
  - När Skolverket vill ha *analyser*: ”Eleven väljer/bearbetar...”
- Prov: ”Förklara och värdera med egna omdömen...”
  - När Skolverket vill ha *värdering*: ”Eleven värderar...”

VAD SÄGER SKOLVERKET?

- Ska eleven **motivera** sitt svar?
  - Skolverket: ”Eleven ger motiveringar...”
  - Skolverket: ”Eleven motiverar sina val...”
- Ska eleven **göra jämförelser** mellan olika begrepp/teorier/processer/fenomen?
  - Skolverket: ”Eleven gör jämförelser...”
- Ska eleven kunna **formulera frågeställningar**?
  - Skolverket: ”Eleven ställer/formulerar frågor...”

VALFRIHET

”Eleven visar *kunskap* och *förståelse...*”

UMEÅ UNIVERSITET

KOGNITIVA NIVÅER OCH PROCESSER

*Kunskap
och förståelse*

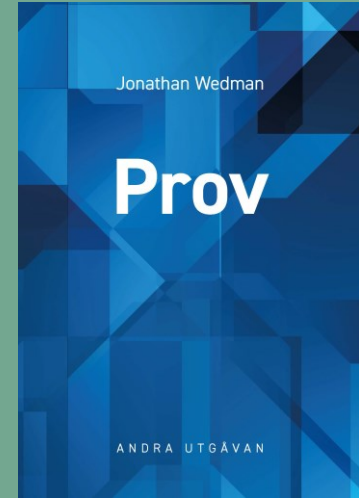
Minnas	Förstå	Tillämpa	Analysera	Värdera	Skapa
Hämta relevant information ur långtidsminnet	Fastställa meningen/budskapet i olika slags information, både muntligt, skriftligt och via bilder eller annan visuell stimuli	Använda något i en given situation	Bryta ner information i dess beståndsdelar och identifiera hur dessa delar relaterar till varandra och till en generell struktur eller till ett övergripande syfte	Bedöma eller värdesätta utifrån kriterier	Sätta samman mindre delar för att skapa något nytt, något sammanhängande eller en originell produkt
Känna igen Komma ihåg	Tolka Exemplifiera Klassificera Sammanfatta Dra slutsatser Jämföra Förklara	Genomföra Applicera	Särskilja Organisera Tillskriva	Kontrollera Kritisera	Generera Planera Producera

Lita på Skolverket

UMEÅ UNIVERSITET

TACK!

jonathan.wedman@umu.se

Fil. dr i Beteendevetenskapliga mätningar

UMEÅ UNIVERSITET